

Co je nového v postregistrační kontrole přípravků na ochranu rostlin

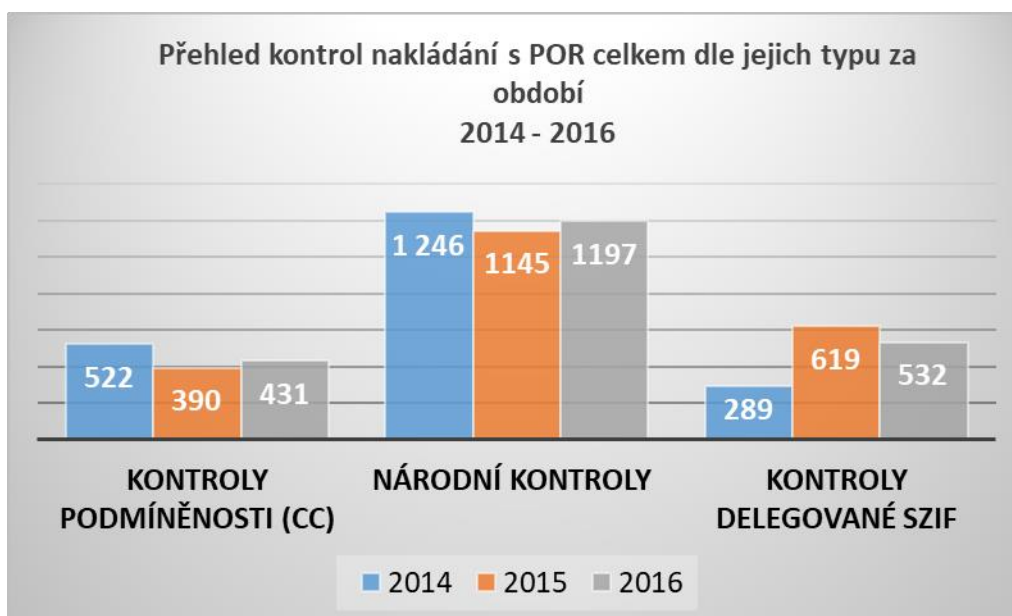
Ing. Andrea Blažková; Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Brno

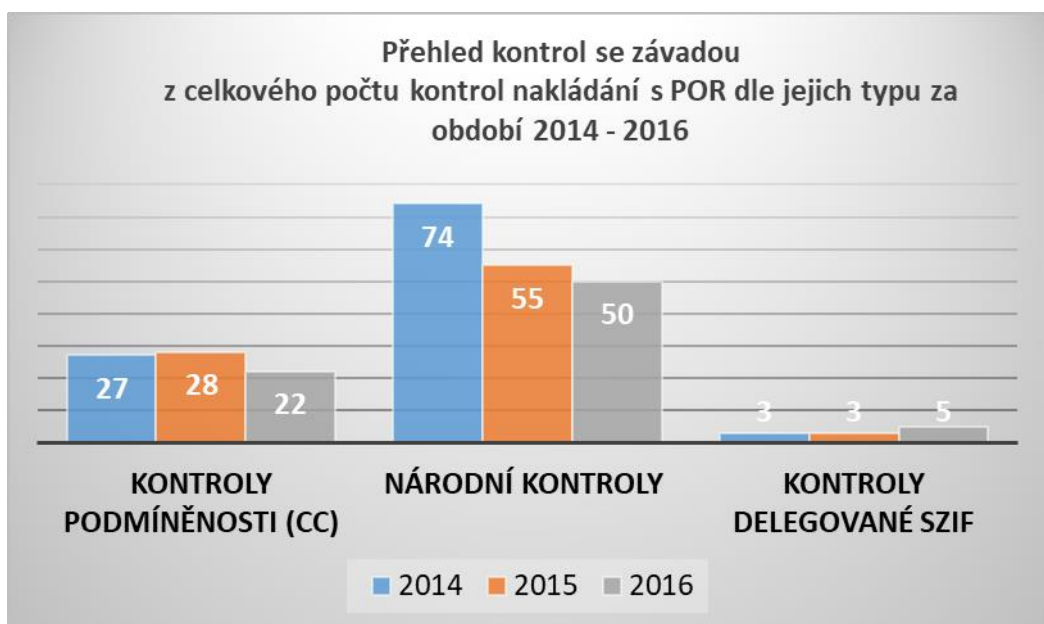
Kontroly dodržování požadavků při nakládání s přípravky na ochranu rostlin (dále jen „POR“) profesionálními uživateli jsou prováděny inspektory ÚKZÚZ v rámci sedmi regionálních oddělení rostlinolékařské inspekce. Jelikož se povinnosti při nakládání s POR vztahují na všechny profesionální uživatele POR, jsou kontroly realizovány nejen u subjektů podnikajících v zemědělství, lesnictví a žádají o dotace, ale také u subjektů používajících POR v rámci podnikání v jiných odvětvích – energetice, správě a údržbě silnic, železnic, golfových hřišť atd.

Kontroly nakládání s přípravky na ochranu rostlin

Kontroly ÚKZÚZ jsou realizovány na základě:

1. **Plánu kontrol ÚKZÚZ** (kontroly podmíněnosti - 1 % žadatelů o dotace v daném roce, kontroly národní)
2. **Plánu kontrol SZIF** - na základě „Smlouvy o součinnosti mezi ÚKZÚZ a SZIF“
3. **Podnětů** v souvislosti s:
 - šetřením příčin úhynů včel, ryb, suchozemských obratlovců (např. domácích zvířat – psů),
 - zasažením necílových rostlin při aplikaci přípravků na ochranu rostlin,
 - nálezy nadlimitních koncentrací metabolitů účinných látek POR ve zdrojích pitné vody
 - nálezy nadlimitních koncentrací účinných látek POR v ovoci, zelenině zjištěných SZPI, s níž má ÚKZÚZ také „Dohodu o vzájemné spolupráci a výměně informací z kontrol“.

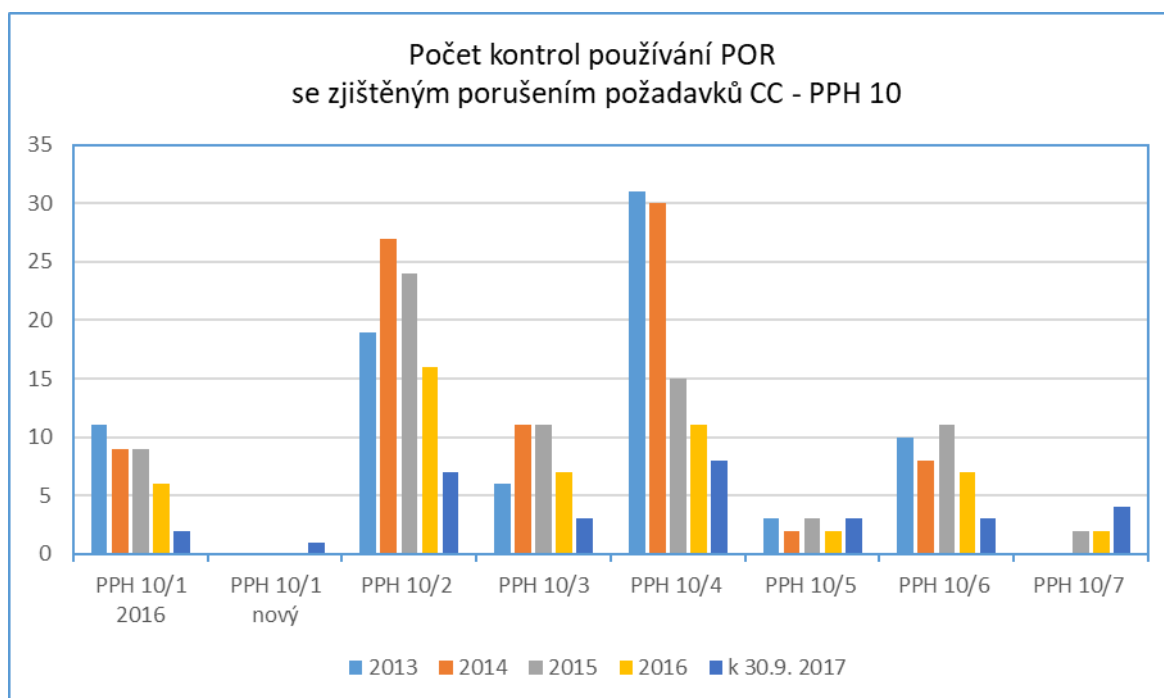
**Výsledky všech typů kontrol používání přípravků na ochranu rostlin
za období 1. 1. – 30. 9. roku 2013 - 2017**

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Počet kontrolovaných subjektů celkem	1481	1237	1601	1768	1742
Počet kontrol celkem	1533	1287	1649	1816	1818
Počet subjektů, u nichž byla zjištěna závada	58	66	68	51	36
Počet kontrol se závadami	64	77	71	51	36
Počet kontrol se závadami v použití přípravků na ochranu rostlin	54	65	55	37	29

**Výsledky kontrol u uživatelů přípravků dle jednotlivých typů závad
za období 1. 1. – 30. 9. 2013 - 2017**

Typy závad u uživatelů přípravků na ochranu rostlin	Rok				
	2013	2014	2015	2016	2017
Evidence používání přípravků	3	9	7	3	4
Zařízení pro aplikaci přípravků na ochranu rostlin	3	5	5	8	2
Odborná způsobilost dle § 86 zákona č. 326/2004 Sb.	4	6	10	12	4
Skladování přípravků	2	1	1	1	1
Používání přípravků	54	65	55	37	29
Závady celkem	66	86	78	61	40

Přehled o počtech kontrol se zjištěným porušením požadavků podmíněnosti

Legenda k požadavkům PPH 10

PPH 10/1 (do 31. 12. 2016) - používání povolených přípravků na ochranu rostlin

PPH 10/1 (od 1. 1. 2017) – dodržování požadavků na ochranu podzemní vody při aplikaci přípravků na ochranu rostlin se stejnou účinnou látkou

PPH 10/2 - používání přípravků na ochranu rostlin v povoleném rozsahu

PPH 10/3 - nepřekračování max. povolených dávek přípravků na ochranu rostlin

PPH 10/4 - použití přípravků na ochranu rostlin v II. stupni OPVZ v souladu s pokyny k ochraně vod

PPH 10/5 - použití přípravků na ochranu rostlin v souladu s požadavky na ochranu včel a suchozemských obratlovců

PPH 10/6 - nezasažení rostlin mimo pozemek, na němž byla provedena aplikace přípravků na ochranu rostlin

PPH 10/7 - dodržování ochranné vzdálenosti při aplikaci přípravků na ochranu rostlin od povrchové vody, kontrolováno od 1. 1. 2015

Mezi **nejčastější porušení**, které bylo zjištěno v rámci kontrol používání přípravků na ochranu rostlin v letech 2013 až 2017, patří v průměru (v pořadí počtu případů sestupně):

1. použití přípravku na ochranu rostlin v OPVZ resp. pásmu hygienické ochrany vod (PHO) v rozporu s pokyny k ochraně vod;
2. použití přípravku na ochranu rostlin v nepovoleném rozsahu (tzn. do nepovolené plodiny);
3. zasažení rostlin mimo pozemek, na němž byla prováděna aplikace (tzv. úlety);
4. překročení max. povolené dávky přípravku na ochranu rostlin;
5. použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin

Případy použití přípravků na ochranu rostlin v rozporu s pokyny k ochraně vod, tzn. použití přípravků na ochranu rostlin, které jsou vyloučeny z použití v ochranném pásmu II. stupně OPVZ, resp. PHO na pozemcích v tomto pásmu (za období 1. 1. – 30. 9. roku 2013 až 2017)

Použití přípravků na ochranu rostlin v OPVZ resp. PHO v rozporu s pokyny k ochraně vod	Rok				
	2013	2014	2015	2016	2017
Počet případů	21	41	17	15	16

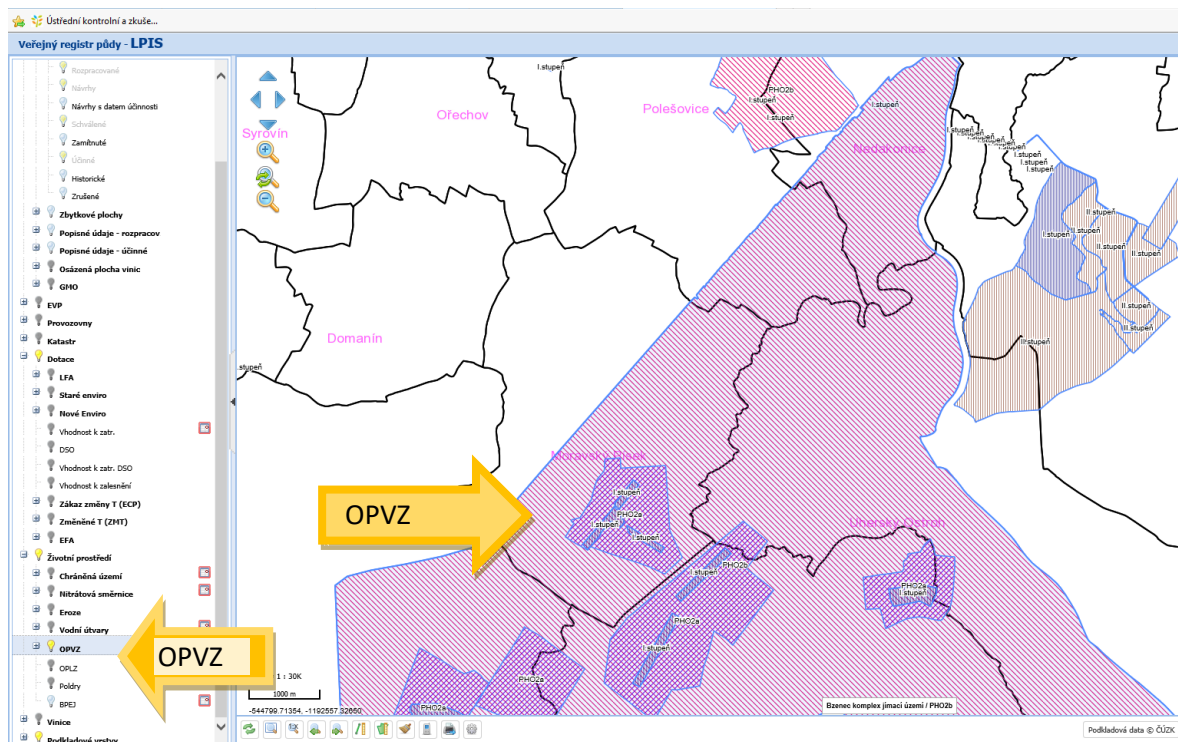
Přehled nejčastěji použitých přípravků na ochranu rostlin v rozporu s pokyny k ochraně vod (v OPVZ/PHO) za období 2013 až 2017

Název přípravku	Počet případů				
	2013	2014	2015	2016	2017
Mustang Forte	9	13	5	3	5
Arrat	1	1	0	1	0
Balaton	0	1	1	1	0
Bizon	0	2	0	1	1
Pyramin Turbo	0	1	0	1	0
Impulse Super	0	0	0	1	1
Miscanti	0	1	1	0	0
MaxRaptor	0	0	1	1	0
Tebucur 250 EW	0	0	0	0	1
TebuGuard	0	0	0	0	1

Většina přípravků, které byly použity v rozporu s pokyny v ochraně vod, je povolena k ochraně kukuřice seté, pšenice ozimé, ječmene jarního a řepky ozimé, což odpovídá současné skladbě plodin v osevním postupu.

Pásma hygienické ochrany vod („PHO“) stanovená vodoprávními úřady před nabytím účinnosti vodního zákona, tj. před 1. 1. 2002, dle předchozích právních předpisů, **jsou dle výkladu Ministerstva životního prostředí (dále jen „MŽP“)** platná do doby, než dojde k jejich změně nebo zrušení <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/> - legislativa/vodní hospodářství/výklad. **Přípravky vyloučené z použití v ochranném pásmu II. stupně povrchového a/nebo podzemního zdroje vody, nesmí být použity na pozemcích, které se nacházejí v II. stupni OPVZ a PHO příslušného vodního zdroje. V rámci kontrol jsou opakovaně zjišťována porušení požadavku PPH 10/4 na pozemcích v OPVZ/PHO.**

Vlastníci a uživatelé zemědělské půdy (žadatelé o dotace) nalezou informace o ochranných pásmech vodních zdrojů v evidenci půdy LPIS (Veřejný registr půdy <http://eagri.cz/public/app/lpisext/lpis/verejny2/plpis/>)

Od roku 2017 jsou v LPIS k dispozici na základě aktualizace vrstvy OPVZ/PHO prováděné Výzkumným ústavem vodohospodářským T. G. Masaryka (dále jen „VÚV“), která je prostřednictvím Ministerstva životního prostředí (MŽP) poskytována Ministerstvu zemědělství, informace o typu vodního zdroje (podzemní nebo povrchový) a kopie rozhodnutí vodoprávního úřadu o vyhlášení OPVZ/PHO, pokud bylo toto rozhodnutí poskytnuto. MZE aktualizuje vrstvu OPVZ v LPIS 1x ročně.

Aktuální informace o změně nebo zrušení vyhlášených OPVZ/PHO v průběhu roku lze získat na místně příslušných vodoprávních úřadech (obce s rozšířenou působností, krajské úřady).

VÚV po provedené aktualizaci vrstvy vždy vystaví jak na portálech VÚV (HEIS <http://heis.vuv.cz/>, DIBAVOD), tak prostřednictvím Cenia na národním geoportálu (záložka Mapy, Mapové kompozice – ŽP – VUV ochranná pásma vodních zdrojů) <https://geoportal.gov.cz/web/guest/home/>.

Kontroly ÚKZÚZ se zjištěným porušením více, jak jednoho požadavku na používání POR v roce 2017

- V roce 2017 bylo v rámci plánované delegované kontroly u subjektu vybraného SZIF zjištěno inspektorem ÚKZÚZ porušení požadavku podmíněnosti, a to standardu Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy - **DZES 1c**. Do řepky ozimé byl použit POR Gallant Super, který má na základě rozhodnutí o jeho povolení stanoveno omezení z hlediska ochrany vodních organismů – ochranné pásmo 15 m od povrchové vody. K nedodržení stanoveného omezení došlo na dvou pozemcích s řepkou ozimou při aplikaci jednoho POR, kdy vzdálenost od povrchové vody těchto dvou pozemků byla 1,5 m a 3,7 m. Na základě tohoto zjištění byly zhodnoceny požadavky podmíněnosti PPH 10. Kontrolou bylo prokázáno **porušení požadavku PPH 10/3 u stejného POR, tzn., překročení maximální povolené**

dávky o více jak 50 %, a to ve dvou letech na 4 pozemcích. Kromě toho bylo také prokázáno **porušení u požadavku PPH 10/7, který je svým předmětem shodný s požadavkem DZES 1c**, tzn. nedodržení 15 ochranného pásma u dvou pozemků sousedících s povrchovou vodou (1,5 a 3,7 m) bez ošetření přípravkem Gallant Super.

- **V rámci plánované kontroly podmíněnosti** u subjektu vybraného na základě rizikové analýzy ÚKZÚZ bylo zjištěno **porušení požadavku PPH 10/2**, a to použití tří POR (Atlas, Stabilan 750 SL, Impulse Super) do nepovolené plodiny – tritikale ozimého. Dále bylo zjištěno **porušení požadavku PPH 10/4** – použití 4 POR (Savvy, Speckfree, Impulse Super, Soleil) na pozemcích v II. stupni OPVZ v rozporu s požadavky na ochranu zdrojů pitné vody, a to na výměře přesahující 50 % obhospodařované plochy v OPVZ.

Kontrolou u stejného subjektu bylo zjištěno také **porušení požadavku 10/7 a DZES 1c**, a to použití přípravku Tango Super na celé výměře pozemku, který byl od povrchové vody vzdálen 2,6 metrů, tzn., nedodržení neošetřeného ochranného pásma 14 m od povrchové vody za účelem ochrany vodních organismů.

- **V rámci plánované národní kontroly** u subjektu vybraného na základě rizikové analýzy ÚKZÚZ bylo zjištěno **porušení požadavků podmíněnosti PPH 10/7 a DZES 1c**.

Na dvou pozemcích sousedících s povrchovou vodou ve vzdálenosti 5,6 m, 3,4 m a se svažitostí nad 3 stupně byly do pšenice ozimé použity tři POR (Impulse Super, Sinstar, Falcon 460 EC) v rozporu s pokyny k ochraně vodních organismů.

Všechny tři přípravky měly stejné omezení:

S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám. Přípravek lze na těchto pozemcích aplikovat pouze při použití vegetačního pásu o šířce nejméně 10 m.

Přípravky byly použity na celé výměře těchto dvou pozemků bez vynechání neošetřeného pásma 100 m, které bylo nutné dodržet, jelikož nebyla splněna podmínka vegetačního pásu o min. šířce 10 m od povrchové vody.

Opakované nedodržování pokynů k ochraně vodních zdrojů a vodních organismů uvedených na etiketě POR na pozemcích v OPVZ/PHO a na pozemcích sousedících svým okrajem (do 100 m) s povrchovou vodou mají za následek akumulaci použitých POR v půdě včetně produktů rozpadu a následné vyplavování do vody, čímž dochází k ohrožení zdravotní nezávadnosti zdroje pitné vody a také vodních organismů v útvech povrchové vody, a to v závislosti na typu účinné látky použitého přípravku na ochranu rostlin. Často zjišťované použití přípravku do nepovolené plodiny sebou nese riziko nejen pro zdraví lidí a suchozemské obratlovce z hlediska reziduí POR v konečném produktu určeného pro potravinářské účely a jako krmivo pro hospodářská zvířata, ale také z pohledu rizik pro zdroje pitné vody, vodní a dalších necílové organismy, neboť nebylo v rámci povolovacího řízení ÚKZÚZ použití do dané plodiny vyhodnoceno.